

**Pieņemts spriedums lietā par darbspēju zaudējumu atlīdzības izmaksas
noteikumiem**

Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2010-17-01 “Par likuma “Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām” 20. panta devītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 91., 105. un 109. pantam, šā likuma 14. panta septītās daļas, kā arī likuma “Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām” 20. panta devītās daļas (likuma redakcijā no 2004. gada 25. novembra līdz 2009. gada 16. jūnijam) un likuma “Grozījumi likumā “Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām”” 6. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 91. un 109. pantam”.

Lietā tiesa skatīja jautājumus par to, ka:

- atlīdzība par darbspēju zaudējumu (darbnespējas atlīdzība) netiek izmaksāta gadījumā, ja darbspēju zaudējums ir 10–24 procenti,
- darbnespējas atlīdzība netiek izmaksāta gadījumā, ja persona saņem pensiju, kuras apmērs pārsniedz darbnespējas atlīdzības apmēru,
- darbnespējas atlīdzība tiek izmaksāta tikai tādā apmērā, kādā tā pārsniedz pensijas apmēru;
- darbnespējas atlīdzība personām, kuras saņēma vecuma pensiju, tika izmaksāta 80 procentu apmērā (līdz likuma grozījumiem, kas pieņemti 2009. gada 16. jūnijā);
- darbnespējas atlīdzība netiek izmaksāta laikā, kad persona saņem bezdarbnieka pabalstu;
- atlīdzība par apgādnieka zaudējumu netiek izmaksāta laikā, kad persona saņem bezdarbnieka pabalstu.

Lietā tika apvienotas vairākas lietas, kas tika ierosinātas gan pēc fizisku personu konstitucionālajām sūdzībām, gan pēc divdesmit viena 9. Saeimas deputāta pieteikuma.

Satversmes tiesa secināja, ka sociālajā nodrošinājumā, kas personai paredzēts arodslimības vai darba negadījuma dēļ, ietilpst ne vien darba nespējas atlīdzība (naudas izmaksa), bet arī medicīnas, profesionālās rehabilitācijas un pārkvalifikācijas pakalpojumi. Darbnespējas atlīdzības samazināšana vai izmaksas pārtraukšana personai, kura cietusi nelaiemes gadījumā darbā vai saslimusi ar arodslimību, pati par sevi vēl nenozīmē, ka personai šā sociālā riska iestāšanās gadījumā būtu atņemtas pamattiesības uz sociālo nodrošinājumu.

Tiesā norādīja, ka no Satversmes 109. panta pati par sevi neizriet prasība paredzēt sociālo nodrošinājumu tieši atlīdzības maksājuma formā.

Attiecībā uz vairāku sociālo maksājumu saņemšanu (piemēram, vienlaikus saņemot darbnespējas atlīdzību un bezdarbnieka pabalstu), tiesa norādīja uz sociālās nodrošināšanas sistēmas principu, kas paredz, ka vienus un tos pašus negūtos darba ienākumus neatlīdzina vairākkārt. Gan darbnespējas atlīdzību, gan bezdarbnieka pabalsts, gan atlīdzība par apgādnieka zaudējumu, gan arī vecuma vai izdienas pensija kompensē zaudēto darba ienākumus. Satversme neuzliek valstij pienākumu zaudētos ienākumus kompensēt vairākkārt.

Spridumā vērtēts arī jautājums par to, vai nav aizskarta pieteikumu iesniedzēju tiesiskā palāvība. Tiesā atzina, ka personām, ņemot vērā līdz 2009. gada 16. jūnijam pastāvošo regulējumu, bija tiesības paļauties uz to, ka tās saņems vienlaikus vairākus sociālos maksājumus. Taču tiesa konstatēja, ka likumā bija paredzēts saprātīgs pārejas periods, proti, personas, kurām tika piešķirta atlīdzība par darbnespēju zaudējumu 10–24 procentu apmērā, un personas, kuras vienlaikus saņēma darbnespējas atlīdzību un pensiju, turpināja to saņemt visu to laiku, kas bija noteikts katrā konkrētajā administratīvajā aktā (katrā individuālajā gadījumā).

Savukārt attiecībā uz darbnespējas atlīdzības vai apgādnieka zaudējuma atlīdzības un bezdarbnieka pabalsta vienlaicīgu saņemšanu tiesa norādīja, ka sabiedrības ieguvums no apstrīdētās normas ieviešanas ir lielāks par indivīdam noteikto ierobežojumu. Sabiedrības interesēs ir noteikt tādu regulējumu, ka izmaksas no sociālajai palīdzībai paredzētajiem fondiem saņem tikai personas, kurām tās patiešām ir nepieciešamas. Turklāt šajā gadījumā bija paredzēts vairāk nekā pusgada pārejas periods. Tādēļ tiesa minēto ierobežojumu atzina par samērīgu.

Tādējādi tiesa atzina visas apstrīdētās normas par atbilstošām Satversmei.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams. Tas stāsies spēkā dienā, kad tiks publicēts laikrakstā “Latvijas Vēstnesis”. Sprieduma teksts ir pieejams arī Satversmes tiesas mājas lapā: <http://www.satv.tiesa.gov.lv>.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Satversmes tiesa
tiesa@satv.tiesa.gov.lv
67210274